

OCMW TURNHOUT

BOUWHISTORISCHE NOTA

CHE- ANALYSE

BEGIJNHOFWONING nr 37

TURNHOUT

opgemaakt door

ARAT ■ architecten

Herentals

ALGEMEEN

Huisnummer	37
Perceel	559
Datering	1871
Bescherming	Als landschap in 1962 en als beschermd monument in 2015

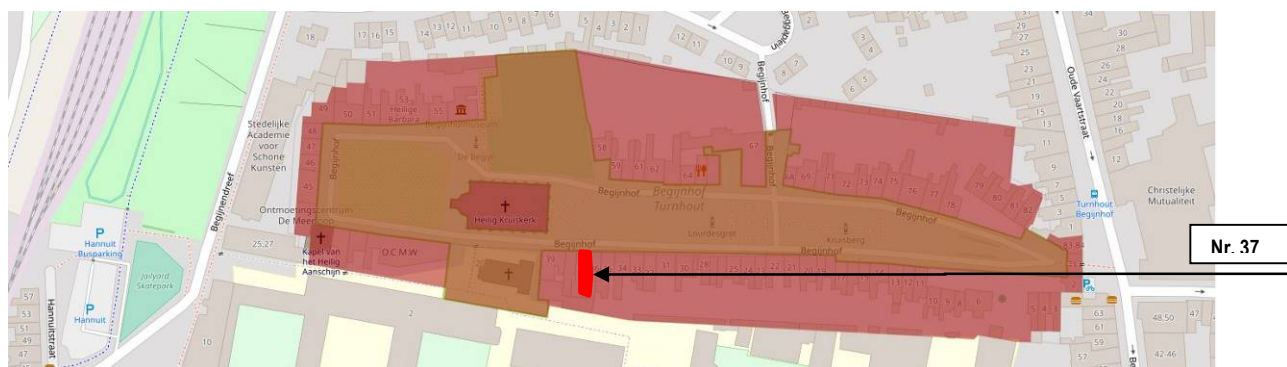
Beschrijving VIOE (nr. 34-38)

'Dit is een reeks van vijf, hogere enkelhuizen van twee traveeën en twee bouwlagen onder een gemeenschappelijk zadeldak van Vlaamse pannen. De huizen dateren uit eind 19de eeuw. De bakstenen lijstgevels met repeterend schema worden gemarkeerd door uitgemetselde muurbanden omlopend ter hoogte van de muuropeningen, een kwartrond gemetselde bakstenen daklijst, voetkrabbers en verluchtingsroosters. De muuropeningen zijn rechthoekig en deels omlijst. De bovenvensters hebben afgeronde hoeken, de benedenvensters zijn beluikt. De vensters en deuren hebben verzorgd schrijnwerk. De deur is voorzien van een decoratief bovenlicht. De achtergevels zijn sober met muizentandfries en haakse achterbouwsels. In het interieur is er fraai, veelal beglaasd binnenschrijnwerk, overwegend marmere schouwmantels en diverse vloerbekledingen: houten plankenvloeren, decoratieve keramische tegelvloeren, rode gebakken tegels (kelder)'.¹

Bescherming:

De begijnenhuizen nr. 34-38 zijn een onderdeel van de aanduiding van het beschermd monument van het Begijnhof van Turnhout, geldig sinds 2015. Het begijnhof kent een complexe beschermingsgeschiedenis. Deze bescherming wordt voorafgegaan door drie beschermingsbesluiten die het begijnhof geheel of gedeeltelijk beschermden als monument of landschap. Deze beschermingen als monument werden opgeheven bij ministerieel besluit van 4 juni 2016 vervangen door deze bescherming als monument bij ministerieel besluit van 27 mei 2015.²

Naast deze beschermingen op Vlaams niveau, geniet het begijnhof sinds 1998 ook een erkenning als UNESCO werelderfgoed. De huizenrij behoort ook tot de Unesco werelderfgoed kernzone van het Begijnhof van Turnhout.

¹ Geciteerd uit 'Begijnhof Turnhout', Agentschap Onroerend erfgoed,

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122152>, geraadpleegd op 25 juni 2020; S. De Sadeleer en G. Plomteux, *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Turnhout*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16N1, Brussel – Turnhout, 1997.

² 'Begijnhof Turnhout: Beschermd monument van 27-05-2015 tot heden', Agentschap Onroerend erfgoed, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9758>, geraadpleegd op 25 juni 2020.

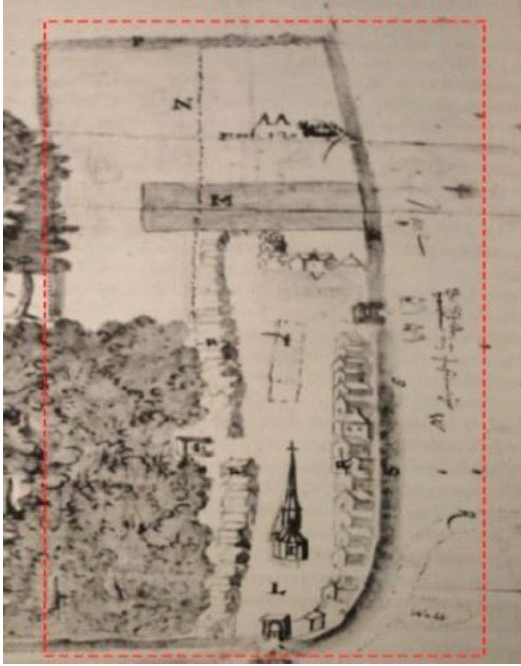
Datering :

De historische bronnen geven geen oprichtingsdatum van het begijnhof van Turnhout prijs. De oudste vermelding dateert uit 1340. Het begijnhof van Turnhout kende drie grote uitbreidingsfases (zie afbeelding 1) en ontwikkelde zich tot een pleinbegijnhof. Het begijnhof vindt zijn oorsprong in de loop van de 14de eeuw. In 1562 is er een grote brand waardoor een deel van het begijnhof verwoest werd, voornamelijk in het zuiden. Het begijnhof kende perioden van bloei in de 15de en de 17de eeuw. Tot 1642 bestond het begijnhof uit woningen rondom een kleine kerk en bevond de enige toegang tot het hof zich in het oosten (afbeelding 2). In de 17de eeuw kende het begijnhof een bouwwoede, met als resultaat de uitbreiding van het hof en de bouw van de barokke kerk. De langgerekte vorm is het gevolg van opeenvolgende 17de-eeuwse uitbreidingen in de lengterichting van het plein. In de 18e eeuw werd het achterste deel van het begijnhof aangelegd in de vorm waarin het plein vandaag nog herkenbaar is. Omstreeks 1777 had het begijnhof nagenoeg zijn huidige grondplan en vorm (afbeelding 3).

De huizenrij nr. 34 tot en met nr. 38 werden nieuw gebouwd in 1871, waarbij de oorspronkelijke zeventiende-eeuwse woningen werden afgebroken. De bouw van deze woningen is te situeren na de woelige periode onder Franse overheersing, wanneer het religieuze leven op het begijnhof in de loop van de 19de eeuw nieuwe impulsen kreeg. Zo werd onder meer de Lourdesgrot opgericht die vele bedevaarders zou aantrekken en de kapel van het H. Aanschijn dateert eveneens uit deze periode (ca. 1885-1887). In de 19de en 20ste eeuw werden er nog tal van wijzigingen op de verschillende percelen doorgevoerd: perceelgrenzen werden aangepast, bestaande woningen werden verbouwd en nieuwe woningen werden opgetrokken.

Afbeelding 1 met legende: aanduiding van de verschillende bouwfases van het begijnhof van Turnhout

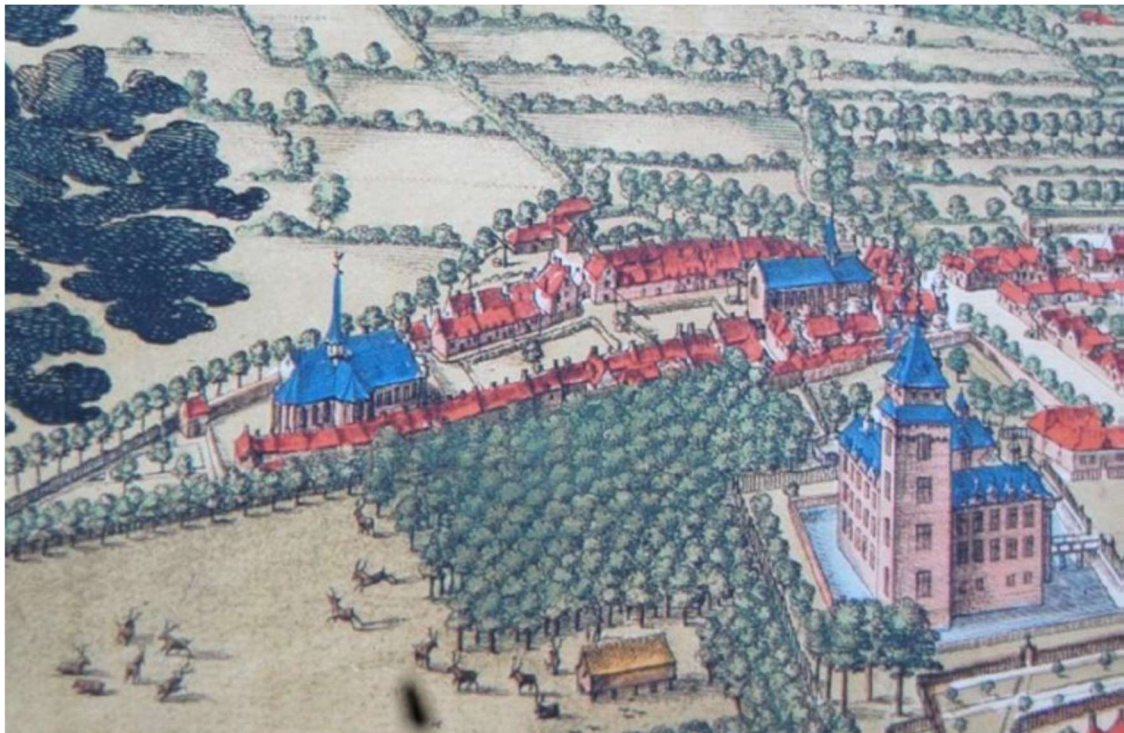

Afbeelding 2: kaart met zich op begijnhof, 1642

Afbeelding 3: Ferrariskaart ca. 1777

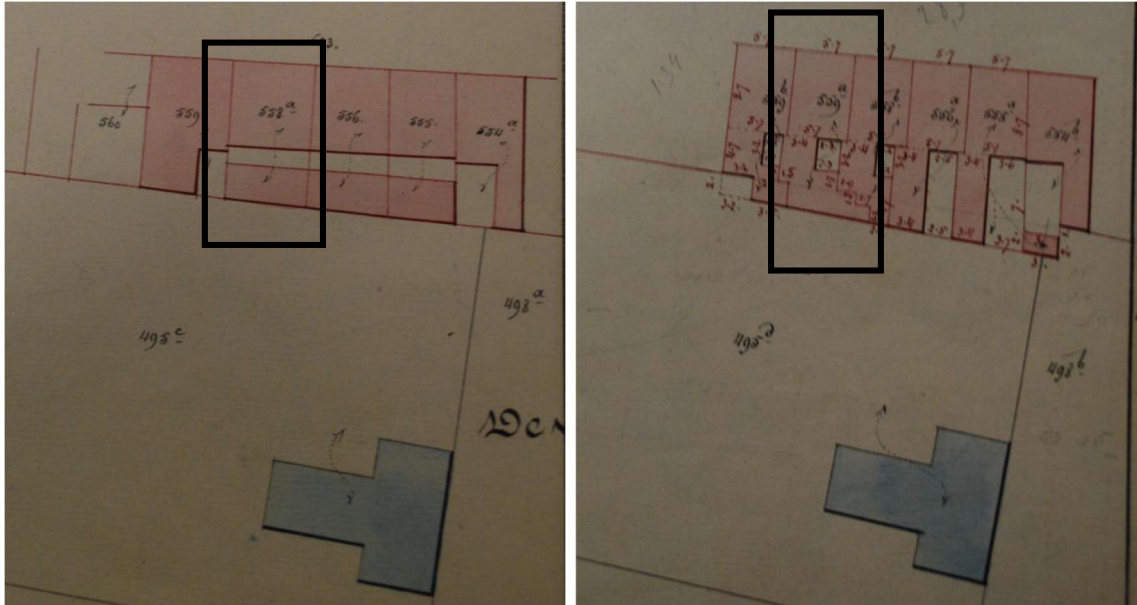
De kaart uit 1642, de gravure van Vostermans (ca. 1667) en de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (ca. 1777) weergeven een gedetailleerd beeld van de uitbreidingsfases van het begijnhof in de 17de en 18de eeuw. In vergelijking met de prent uit 1642 is het begijnhof op de gravure van Vostermans aan de westelijke zijde uitgebreid. Op het begijnhof bevinden zich nu twee kerken. Op de Ferrariskaart is het begijnhof nog verder uitgebreid aan de westelijke zijde en is nu volledig volgebouwd. De oudste kerk is afgebroken.

Afbeelding 4: Gravure van Vostermans uit ca. 1667

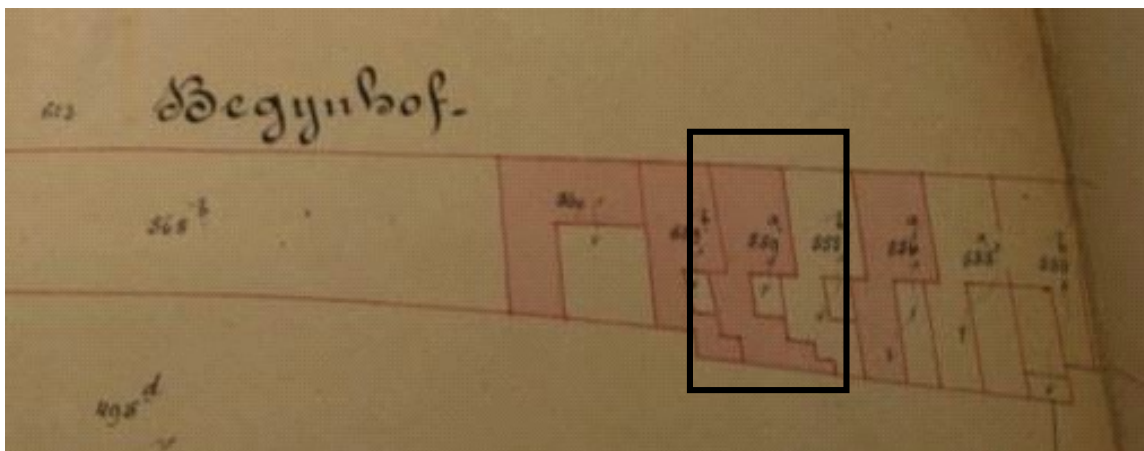
Mutaties

1871, *schets 26*: De bebouwing op de percelen 555, 556, 558 en 559 werd afgebroken en vervangen door nieuwe bebouwing. Deze woningen hebben geen tuinberging meer, maar een aanbouw die aansluit bij het hoofdgebouw. Hoewel woning nr. 37 de enige woning van de vier is waar de omvang van de voormalige tuinberging (deels) behouden lijkt te blijven en geïntegreerd werd in het nieuwe ontwerp van 1871. De opeenvolgende grondplannen liggen parallel aan elkaar. Woning nr. 37 is omsloten door haar aanbouw en neemt een deel van de achterbouw van het perceel nr. 36 in beslag. De woning heeft een kleine binnenkoer.

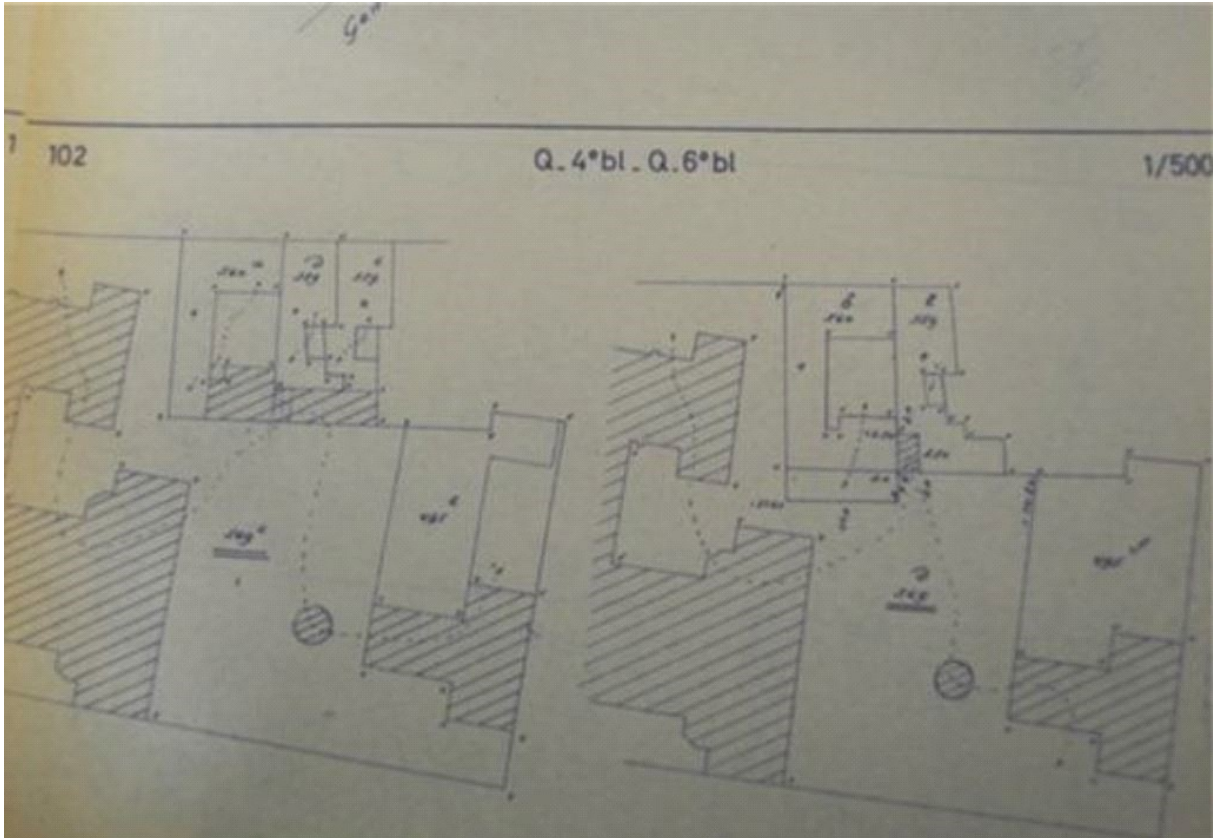
Mutatieschets 1871, schets 26

1873, *schets 68*: Op de mutatieschets uit 1873 zijn geen wijzigingen te zien. De perceelgrenzen van woning nr. 37 zijn wel duidelijker weergegeven.

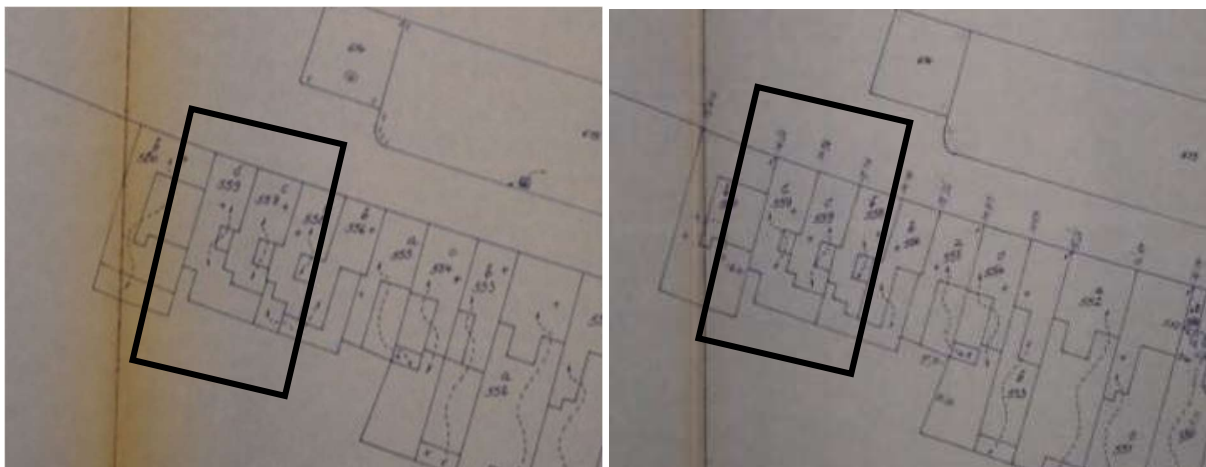
Mutatieschets 1873, schets 68

1963, *schets 102*: Op de mutatieschets uit 1963 behoren de achterste bergingen van huis nr. 38 en 37 niet meer tot de woningen zelf. Het is vreemd dat een deel van deze bergingen achter huizen nr. 38 en 37 eigenlijk vroeger al deel uitmaakten van het perceel en dus in een eerder stadium werd toegevoegd aan het rusthuis. Hierdoor is de perceelsgrootte van huis nr. 37 veel kleiner nu dat ze haar achterbouw grotendeels verloren heeft. Op de nieuwe schets is de contour van huis nr. 37 niet weergegeven, thans lijkt nu huis nr. 38 nu een deel van de achterbouw van huis nr. 37 in te palmen. Schets 37 uit 1982 bevestigt dit gegeven.

Mutatieschets 1963, schets 102

1982, *schets 37*: Op deze schets zijn geen wijzigingen gebeurd aan perceel 559.

Mutatieschets 1982, schets 37

De perceelgrens van woning nr. 37 op de huidige kadastrale legger komt overeen met de situatie weergegeven in 1982. De huidige perceels grootte verschilt echter met wat is opgetekend op de kadastrale legger. De achterbouw van de aanbouw is groter dan het kadaster weergeeft.

Woninggroep

In de 19de- en in het begin van de 20ste eeuw werden er op het begijnhof van Turnhout een aantal woninggroepen gebouwd, waaronder nr. 34 tot en met nr. 38. Dit type woning, met een negentiende-eeuwse gevel, komt zeer regelmatig voor op het begijnhof. In geheel kunnen we de groepering uitbreiden met de woningen 11-12-13-14-15-16-17, 46-47 en 55. Het is niet het meest voorkomend type gevel, maar wel representatief voor het begijnhof. De stijl van de voorgevels zijn dan weer voornamelijk het gevolg van de toenmalige voorkeur voor de Vlaamse neorenaissance en neotraditionele stijl.

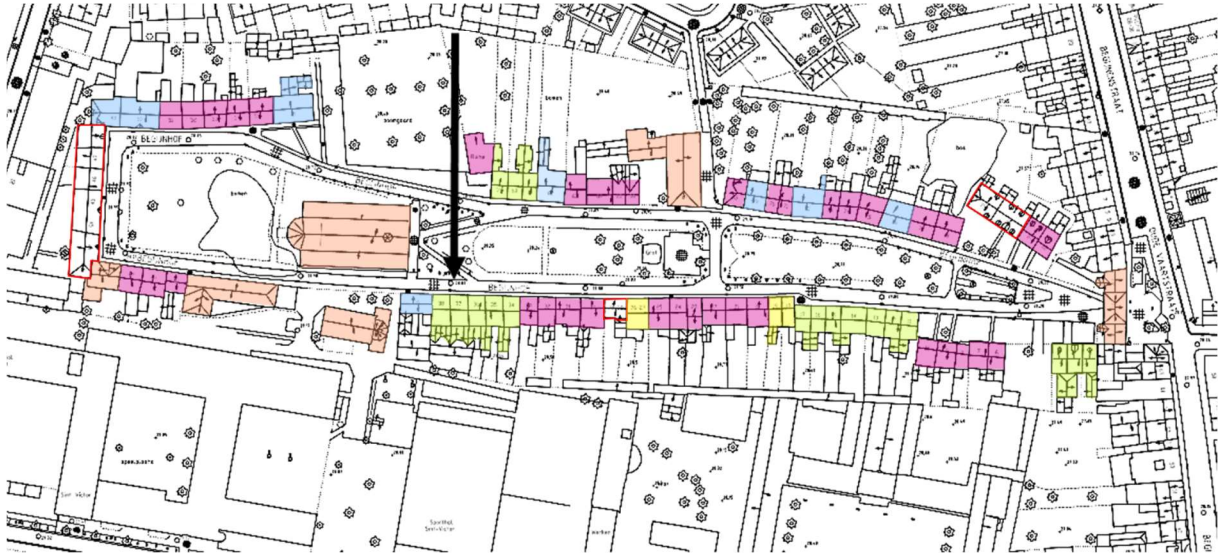

Afbeelding 5: eenheidsbebouwing 5 woningen : nrs 34 t.e.m. 38

TYOLOGIE

Kempisch woonhuis versus de stadswoning

- 17de-eeuws grondplan - Kempisch woonhuis
- 18de-eeuw grondplan - Convent
- 19de-vroeg 20ste-eeuws - Stadswoning
- 19de-vroeg 20ste-eeuws – Stadswoning – Trap in het midden
- Functionele typologie
- Oorspronkelijke typologie niet meer afleesbaar of verdwenen

De meeste woningen op het begijnhof hebben een aantal onderdelen die typisch zijn voor een “Kempische dorpswoning”. Toen de eerste stenen huizen in het begijnhof van Turnhout aan het begin van de 17de eeuw werden gebouwd, werd er logischerwijs teruggegrepen naar de op dat moment meest verspreide bouwwijze, zijnde het Kempische dorpswoonhuis dat aanvankelijk werd opgetrokken in vakwerkbouw met lemen wanden. Een tweede type dat men terugvindt op het begijnhof is de typologie van het convent of pastoriwoning. Het merendeel van de conventen op het begijnhof van Turnhout werden in de loop van de 17de en 18de eeuw gebouwd en hadden een symmetrische opbouw met een centrale gang die van noord naar zuid door het huis liep, overeenkomstig met het grondplan van de gemiddelde Vlaamse pastorie uit de 18de eeuw.³ Een laatste type dat meervoudig voorkomt in het begijnhof is de woning die refereert naar stadswoning uit de 19de en 20ste eeuw.

³ G. Vlaemynck, Pastorieën en pastoriwoningen te Brugge (1802-1914): een vergelijking tussen het centrum en de periferie, Masterproef voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen, Universiteit Gent, 2007-2008: 17-19.

Stadswoning 19de – 20de eeuw

De woninggroep nr. 34 tot 38 behoort qua planindeling tot het laatste type van stadswoning. In de loop van de 19de- en in het begin van de 20ste eeuw werden er op het begijnhof van Turnhout een aantal woninggroepen gebouwd die beantwoorden aan de typologie van de toenmalige stadswoning.⁴ De planopbouw bestaat typerend een lange corridor, die wordt verlicht door het bovenlicht boven de voordeur. De trap bevindt zich in het tweede deel van de hal. Naast de gang liggen twee aansluitende woonruimtes. Achter de hal bevindt zich een smalle uitbouw met de utilitaire ruimtes zoals de keuken, berging en badkamer. De woningen die in groep als stadswoningen werden opgetrokken hebben meestal (niet altijd) opeenvolgende grondplannen die elkanders spiegelbeeld vormen. De opeenvolgende grondplannen van huizenrij nr. 34 tot 38 zijn niet in spiegelbeeld maar parallel aan elkaar.

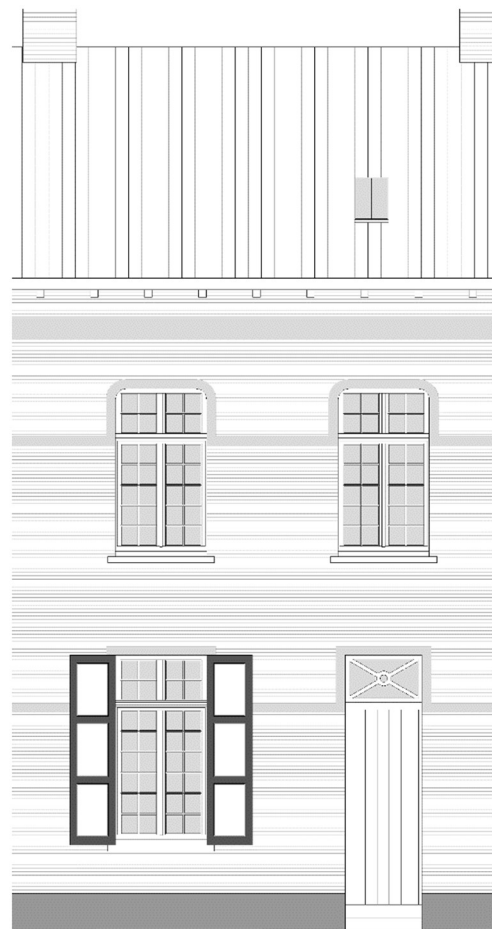
Ook de gevel vertoont karakteristieke kenmerken voor deze stijl-periode. De ramen op de gelijkvloerse verdieping zijn rechthoekige en deze op de verdieping hebben afgeronde hoeken. De voordeur ligt enkele treden hoger en links is er een ingewerkte voetschraper geplaatst. Ook in het interieur zijn er elementen die typisch zijn voor deze periode; de cementtegels met motief die in massief gekleurd zijn, de planken vloeren met imitatieschildering, de spanjoletten van de ramen, de paneeldeuren met bijhorend beslag en de trap.

Afbeelding 6: grondplannen 5 woningen : nrs 34 t.e.m. 38

⁴ C. D'haese, *Het 19de-eeuwse herenhuis als ontwerpogave. Inzichten in de burgerlijke wooncultuur in Gent en haar banlieue*, 2011-2012.

Toch merken we dat de nieuwe woning nog steeds stilistisch is afgestemd op de bestaande typologie van de begijnhofwoningen. De gevels zijn in baksteen opgetrokken en niet witgekalkt, hoewel witkalken verplicht was in deze periode. Alle voorgevels moesten in een lichte kleur geschilderd worden om zo de lichtreflectie van de verlichting te verhogen.⁵ In de binnenkoer zijn de gevels wel witgekalkt. De glasvlakken van de kruisvensters werden opgedeeld in kleine vierkanten. In de 19de eeuw was die niet gangbaar, vermoedelijk werd dit gedaan om toch aan te sluiten bij de stijl van de oudere begijnhofwoningen. Door de combinatie van deze twee stijlen heeft men ervoor gezorgd dat deze “stadsarchitectuur” zich toch perfect integreert. De nieuwe woningen sluiten qua exterieur aan op de oorspronkelijke bebouwing, maar hebben intern wél alle kenmerken van de 19de-eeuwse stadswoning i.p.v. de meeste oudere begijnhofwoningen.

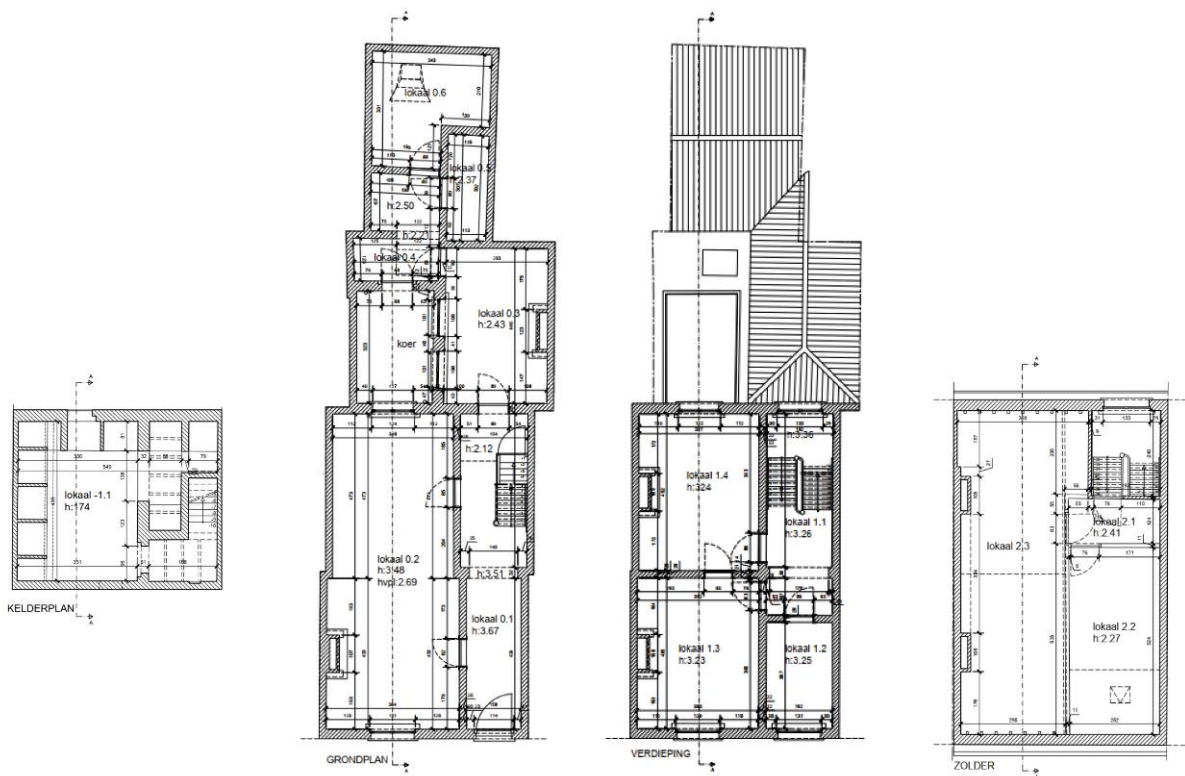
woning nr.37

⁵ C. D'haese (2010-2011), *Het 19e eeuwse herenhuis als ontwerpogave. Inzichten in de burgerlijke woencultuur in Gent en haar banlieue* (ongepubliceerd eindwerk), Universiteit Gent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur, p. 76.

Analyse grondplan

De nieuwe woning is gebaseerd op de 19de-eeuwse stadswoning, het plan toont sterke gelijkenissen. De inkomhal met traphal is aan de rechterkant van de woning gesitueerd. Het was belangrijk dat de traphal met natuurlijk licht verlicht kon worden, zo komt het dat de trap aan de achtergevel van de woning geplaatst werd. Op de tussenbordessen werd een venster geplaatst voor het natuurlijke licht.⁶

Een kamer aan de voorgevel, met enfilade een tweede kamer die uitkijkt op de binnenkoer. Beide ruimtes hadden wellicht een openhaard. Oorspronkelijk waren de kamers met elkaar verbonden via een hoge dubbele paneeldeur. Op de eerste verdieping zijn er drie kamers. Typisch is de kleinere kamer in het verlengde van de traphal, de overige twee kamers met openhaard zijn even groot als de onderliggende vertrekken. Al de vertrekken hadden een hoog plafond.

⁶ C. D'haese (2010-2011), *Het 19e eeuwse herenhuis als ontwerpogave. Inzichten in de burgerlijke woencultuur in Gent en haar banlieue* (ongepubliceerd eindwerk), Universiteit Gent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur, p. 135

Bouwhistorische evaluatie van woning 37 in het Begijnhof te Turnhout

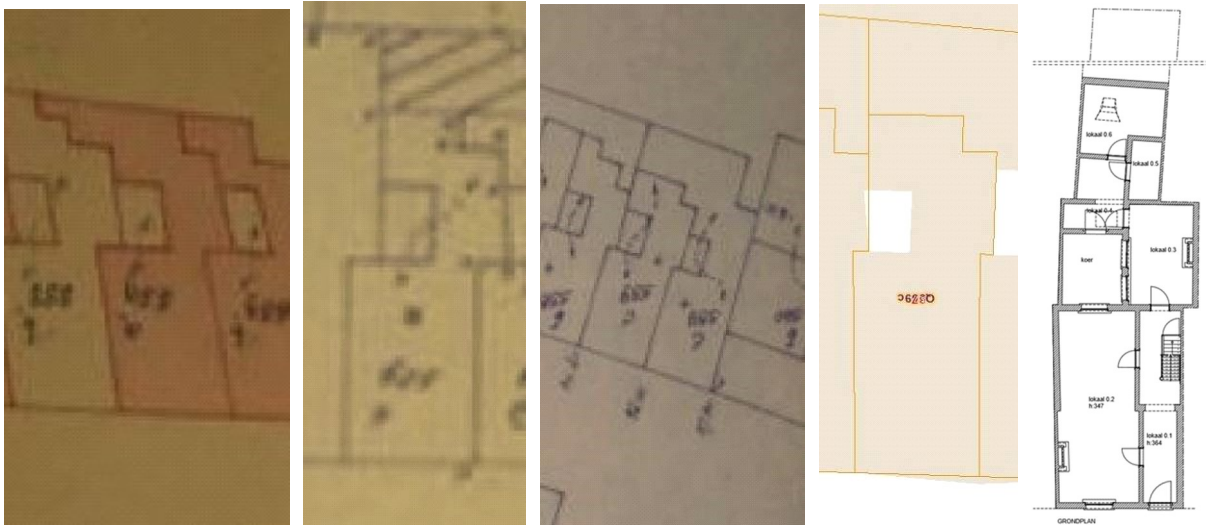
1873, schets 68

1963, schets 102

1982, schets 37

2020, kadaster

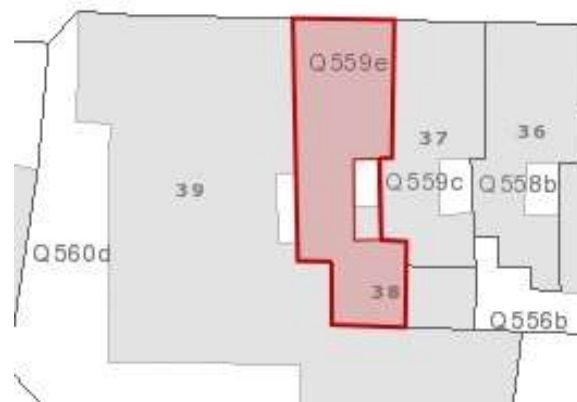
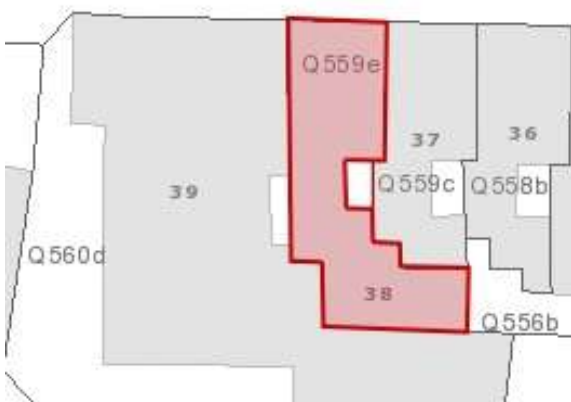
huidig grondplan

Als we de verschillende mutatieschetsen volgen tot op het huidige plan merken we dat de perceelgrenzen van de achterbouw na 1871 nog grondig werd aangepast. De aanbouw verloor aanvankelijk steeds meer oppervlakte aan haar naastliggende woningen. Echter de huidige perceels grootte zoals vandaag zich aftekent op het kadastraal kadaster komt niet overeen met de huidige toestand zoals opgemeten. Dit zorgt voor verwarring bij de analyse van het grondplan. Woning nr. 37 heeft een deel van haar achterbouw behouden dat thans op het kadaster en vorige mutatieschets aan woning nr. 38 staat toegeschreven. Blijkbaar werd de interne herkaveling met woning nr. 38 nooit officieel doorgegeven.

2020, kadastrale legger met aanduiding grenzen woning nr. 38

2020, werkelijke toestand van grenzen woning nr. 38 met 37.

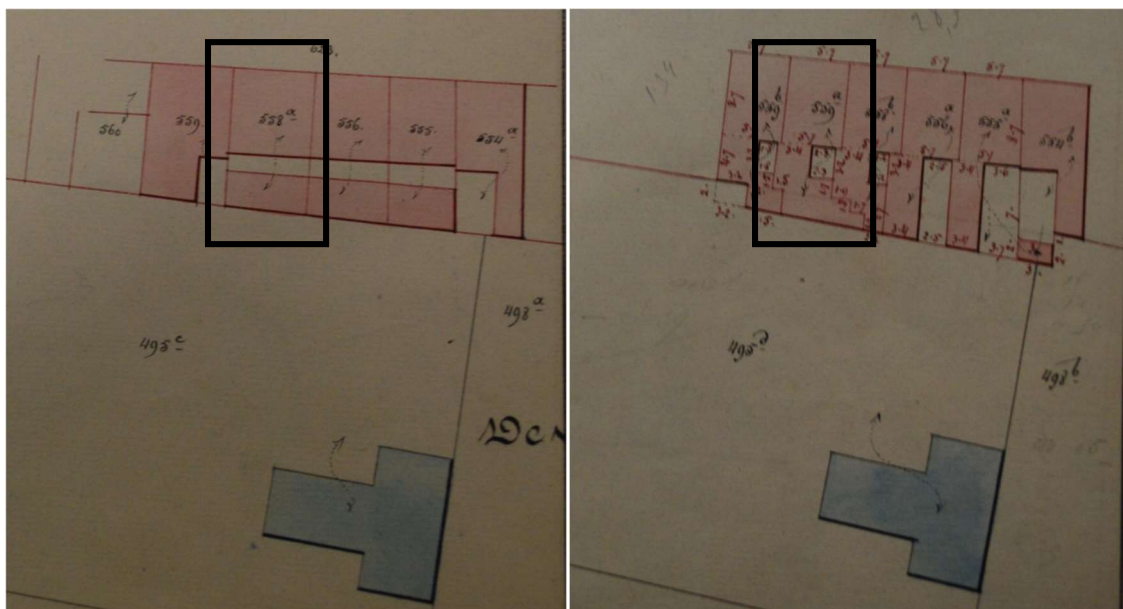

Aan de hand van de oude mutatieschetsen kan een mogelijke analyse worden gemaakt van het oorspronkelijk grondplan van de woning.

De **kelder** is gebouwd in de eerste fase en behoort tot de oorspronkelijke kern van de woning gebouwd in 1871. Er bestaat immers altijd een mogelijkheid dat de kelder stamt uit een oudere fase en dat men deze heeft overbouwd. In dit geval is dit niet zo omdat de omtrek te strak samen valt met de planindeling van het gelijkvloers en omdat de gebruikte materialen (vlakke plafonds, troggewelfjes,) wijzen op een 19de-eeuwse kelder.

Het **huis** werd in 1871 opgetrokken. Aan de originele kern is niet veel veranderd. Bij het binnentreden van de woning komen we in een lange circulatiezone (inkomhal en traphal 0.1) met links een deur naar de voorste kamer (0.02). Verder in de gang is nog een deur die uitgeeft op de voormalige achterste kamer (0.02). Deze kamers lopen nu in elkaar over, vroeger zat hier vermoedelijk scheidingswand met een dubbele paneeldeur tussen.

In de berging achterin ligt nog een oude, wellicht zeventiende-eeuwse rode plavuizen vloer met nog een oudere bakstenenvloer onder. Met grote waarschijnlijkheid gaat het hier over de **zeventiende-eeuwse tuinberging** die in kader van de nieuwbouw in 1871 niet (geheel) werd afgebroken maar werd geïntegreerd in het nieuwe ontwerp. Aan de scheidingsmuren in de berging achterin zitten twee houten draagbalken. Op de mutatieschetsen in het volume van de voormalige tuinberging zichtbaar ter hoogte van de huidige berging. De oudere tuinberging werd voor de ganse woningenreeks in één keer gebouwd (zie foto van het doorlopende dak) en naderhand onderverdeeld op het ritme van de spantbalken. Vreemd in deze ruimte is het gevelanker dat in de zuidmuur zit. Volgens de mutatieschetsen heeft hier vroeger geen bebouwing gestaan. Wellicht stond de muuranker in dienst voor de later toegevoegde achterbouw.

Mutatieschets 1871, schets 26

De ruimteconfiguratie op de **verdieping** is ongewijzigd sinds de oorspronkelijke opbouw. Ook de onderverdeling met de meidenkamer op de **zolder** is bewaard gebleven.

Afbeelding 7: van aanbouwen en achterliggende tuinberging.

Afbeelding 8: van tuinberging met draagbalk.

Appreciatie

- De (17de-) en 19de-eeuwse kern moet maximaal bewaard blijven: het aantal aanpassingen is eerder beperkt.
- De trap is een waardevol element en gemakkelijk begaanbaar en moet dus behouden worden, zowel inplanting als materiaal.
- I.v.m. muuropeningen:
Indien er nood zou zijn aan wat meer onderlinge openheid moet men hier zeer omzichtig en gedoseerd met omspringen: een 19de-eeuwse woning is nu eenmaal geen loft en het is juist één van de karakteristieken dat dergelijke woningen bestond uit afzonderlijke kamers (die makkelijker te verwarmen waren). Het heeft dus geen zin om muren te vervangen door kameroverspannende liggers: op die manier verminkt men onherroepelijk de aanwezige kamerindeling. En zelfs indien deze indeling niet bruikbaar zouden naar hedendaagse maatstaven, moet men bij een aanpassing steeds trachten om zoveel mogelijke aanknopingspunten met de oorspronkelijke toestand te behouden. Indien men twee kamers ruimtelijk met mekaar wil verbinden moet men bv. opteren voor een doorbraak in de muur i.p.v. een volledige kamerbrede uitbraak van de wand. In geval van een opening blijven de contouren van de oorspronkelijke kamerindeling immers nog afleesbaar. Zo werd in het verleden alreeds de tussenwand met de voorste en achterste kamer uitgebroken. Hierdoor vormen de twee lokalen naar hedendaagse normen een ruim lokaal maar ze moeten ook herkenbaar blijven als aparte entiteiten.

VOORGEVEL

Afbeelding 9: voorgevel nr. 37 (links) en nr. 38 (rechts)

Beschrijving

De voorgevel bestaat uit baksteenmetselwerk dat in kruisverband gemetst is. De voegen zijn platvol ingevoegd met een lichtbeige kalk-cementmortel. Onderaan is er een grijs geschilderde plint met vlak boven de stoep twee gietijzeren verluchttingsroosters van de verluchte ruimte onder de houten vloer.

Ter hoogte van de tussenregels van de ramen (op het gelijkvloers en de verdieping) werden rood opgevoegde en lichtjes uitspringende banden gemetst (band bestaande uit 3 metsellagen). De banden gaan over in de kantlagen boven de deur- en raamopeningen. De kantlagen van de ramen op de verdieping werden met ronde hoeken gemetst. Verder zien we een rood opgevoegde band (bestaande uit 5 metsellagen) tussen de ramen van de verdieping en de kroonlijst. Dit alles is typisch voor de baksteenarchitectuur uit die periode. Net onder de houten kroonlijst heeft de woning versierde metsellagen, welke vermoedelijk bepleisterd waren. Er zijn nog sporen van een bepleistering.

De negentiende-eeuwse **voordeur** is een zwartgroen geschilderde beplankte deur met een decoratief rechthoekig bovenlicht met diagonale roedels. Het deurgeheel heeft een metalen 'imitatie-sluitsteen'. Links van de deur zien we sporen van een beltrekker. Vanaf 1895 startte de huis-aan-huis postbedeling en werd een brievenbus in de deur noodzakelijk. Onder de brievenbus zit een smeedijzeren deurknop.

De begijnhofwoningen kregen ook allemaal een huisnummer, dit plaatje hangt nog steeds naast de voordeur. De twee treden bestaan uit blauwe hardsteen en links hiervan werd een gietijzeren **voetschraper** ingewerkt.

De gevel heeft naast de deur nog drie raamopeningen. Het schrijnwerk van de **vensters** is van het 19de-eeuws 'Frans' type. Het betreft houten vensterkozijnen met een ijzeren roedeverdeling (kleinhouten) (10 tot 12 kleine vlakken per vensterhelft en 4 voor de bovenlichten) en ruiten van getrokken vensterglas bevestigd met mastiek ('stopverf'). Alleen de onderste helft van de vensters kan geopend worden. Op de gelijkvloerse verdieping staan ramen met trapezium ontlastingsbogen. De ramen op de verdieping hebben kwartholle tophoeken en ellipsvormige ontlastingsbogen.

In principe was het niet meer gebruikelijk om in de 19de eeuw nog met kleinhouten te werken. Vermoedelijk heeft men dit hier toch bewust gedaan om aan te sluiten bij de stijl van de oudere begijnhofwoningen. Om deze reden alleen al moeten deze ramen behouden blijven.

De hardstenen raamdorpels zijn recht geprofileerd en steken uit langs de zijkanten van de ramen. De vensters op de benedenverdieping zijn beluikt met in 3 verdeelde houten luiken. De luiken, aan de buitenzijde groen geschilderd, werden aan de binnenzijde met witte vlakken beschilderd voor een licht interieur wanneer de luiken gesloten zijn. De luiken zijn vastgezet met duimen, onderaan in de stenen dorpels en bovenaan in de stenen ontlastingsbogen. De scharnieren, hengsels en luikhouders zijn origineel. Aan de achterzijde van de luiken, boven de hengsels is het huisnummer aangebracht.

De gevel wordt bekroond door een **kroonlijst** met geprofileerde bovenrand, steunend op rechthoekige klossen met daaronder een profielijst. Een karakteristiek 19de-eeuws detail is een kwartrond gemetselde bakstenen daklijst onder de klossen. Deze lijst was waarschijnlijk bepleisterd of op z'n minst wit gekleed: dit was een techniek om de kroonlijst een monumentaal karakter te geven. Deze witte boord komt overigens frequent voor bij verschillende types van woningen op het begijnhof, ook al vinden we diverse uitvoeringstechnieken terug (pleisteren, schilderen, kalken).

Het **zadeldak** is bedekt met rood gesmoorde Vlaamse pannen en heeft één dakvenster. Ter hoogte van de scheidingsmuren met huis nummers 36 en 38 bevinden zich twee overdakse schouwen. De schouw rechts is van de gebuur nr. 38. De goot is voorzien van een zinken regenafvoer in combinatie met deze van woning nr. 39 d.m.v. een gemeenschappelijke zinken trechterbak met spuer. Het dak loopt ononderbroken door met dat van de nevenliggende woningen (nr. 34 t/m nr.38).

Afbeelding 10: het dak en de kroonlijst

Appreciatie

De gevelordonnantie dient behouden te blijven. Belangrijk voor deze woning is het integraal behoud van de samenhang met de andere woningen 34 t.e.m. 38. Het gaat om één bouwproject en het is belangrijk om deze bewuste 19de-eeuwse eenheidsarchitectuur te respecteren, vooral omdat die perfect aansluit bij het materiaalgebruik, vormgeving van het Turnhouts begijnhof .

Belangrijke elementen zijn het nog intact voegwerk, de vensters met de oude roedeverdeling, de getrokken beglazing, de luiken, de voordeur met het bovenlicht, de gietijzeren verlichtingsroosters, restanten van de deurbel, de houten kroonlijst, de dorpels in blauwe hardsteen en de banden met het rode voegwerk. De afgekapte bakstenen kroonlijst zou bij voorkeur opnieuw mogen bepleisterd en geschilderd worden. Het huisnummer dient behouden en onderhouden te worden.

Afbeelding 11: het bovenlicht boven de inkomdeur

Afbeelding 12: het raam van de gelijkvloers

ACHTERGEVEL

Afbeelding 13: de achtergevel

Beschrijving

De achtergevel is eveneens opgetrokken in baksteenmetselwerk dat in kruisverband gemetst is. Voor het voegwerk werd een kalk-cementmortel gebruikt. De onderste bouwlaag is wit geschilderd. Er zijn geen muurankers in de gevel zichtbaar. Onderaan is er een zwart geschilderde plint.

In de achtergevel zijn er drie **vensteropeningen** waarvan het schrijnwerk en de vormgeving gelijk zijn aan deze in de voorgevel. De vensters hebben rechte hardstenen dorpels en gemetste lateien uit een kantlaag.

De gevel wordt bekroond door een **kroonlijst** met geprofileerde bovenrand, en ondersteunt door enkele schuine klossen. Net onder de houten kroonlijst heeft de woning geprofileerde metsellagen en muizentand.

Het **zadeldak** is bedekt met rood gesmoorde Vlaamse pannen. De nokpannen zijn aangesmeerd met cementmortel. Het dak loopt ononderbroken door met dat van de nevenliggende woningen (nr. 34 t/m nr.38). Rechts en links zitten twee bovendakse gemetste schouwen, met cementmortelvoegen. De schouw links is van de gebuur. De goot is voorzien van een zinken regenafvoer die uitloopt in de goot van de aanbouw.

Afbeelding 14: de kroonlijst

Afbeelding 15: kelderraam achtergevel

In het dakvlak zit een dakraampje ter hoogte van de traphal. Een tweede exemplaar werd dicht gelegd: zie bespreking zolder. Afgaand op de andere woningen 35 en 36 bleef ook het dakraam in de traphal bewaard. Enkel bij de configuratie van woning nr. 36 is de oorspronkelijke: één “groot” dakraam in de traphal en een kleiner exemplaar op de zolder dat iets hoger werd geplaatst, bewaard (zie blauwe omcirkeling).

Afbeelding 16: zadeldak

Appreciatie

Belangrijk voor deze woning is het **integraal behoud van de samenhang** met de andere woningen 34 t.e.m. 38. Het ging om één bouwproject en het is belangrijk om deze bewuste 19de-eeuwse eenheidsarchitectuur te respecteren, vooral omdat die perfect aansluit bij het materiaalgebruik, vormgeving van het Turnhouts begijnhof.

De **gevelordonnantie** moet men in zijn geheel behouden. Belangrijk zijn ook de vensters met de ijzeren roedenverdeling, de getrokken beglazing (indien nog aanwezig), de gemetste muizentand en de houten kroonlijst. Voor alle aanpassingswerken aan het parement dient het gebruik van cementmortel vermeden te worden. Het primair materiaalgebruik moet strikt gerespecteerd blijven. De baksteen mag, in tegenstelling tot de zone op het koertje, niet gekalkt of geschilderd worden.

Wat betreft **het dak** moeten de oude Vlaamse pannen behouden blijven. De gemetste muizentand en de houten kroonlijst zijn belangrijke elementen. Wat betreft het verdwenen dakraam in de zolderruimte: bij voorkeur worden dezelfde afmetingen en inplanting nagestreefd als in de andere woningen. Als men dus op termijn meer licht op de zolder wenst, zal de bestaande nog aanwezige raveelopening als referentie moeten dienen.

AANBOUW

Afbeelding 17: de gevel van de aanbouw

Afbeelding 18: de gevel van de achterbouw met deur

Beschrijving

Tegen de benedenverdieping werd een bakstenen volume aangebouwd dat haaks tegen de gevel staat. In de aanbouw zijn een keuken, badkamer, tussensas en berging ondergebracht. De gevels zijn gemetst in een kruisverband en over deze bakstenen is een **witte verflaag** aangebracht. Het metselwerk is identiek aan het metselwerk van de achtergevel van het hoofdgebouw. De gevel is ook met een muizentand afgeboord en bevat onderaan een zwart geschilderde plint.

In gevel haaks op de achtergevel zijn twee identieke vensteropeningen aangebracht met dezelfde vormgeving. Het betreft houten **vensterkozijnen** met een ijzeren roedeverdeling (kleinhouten) (12 kleine vlakken per vensterhelft) en ruiten van vensterglas bevestigd met mastiek ('stopverf'). De vensters hebben rechte hardstenen dorpels en de gemetste lateien bestaande uit een licht getoerde kantlaag.

Tegen de zijmuur staat een waterpomp geplaatst, wellicht te dateren eind negentiende eeuw – begin twintigste eeuw.

Het volume heeft aan de tussensas één **beglaasde buitendeur** met vier ruiten van getrokken vensterglas, bevestigd met mastiek ('stopverf'). De beplankte deur is zwartgroen geschilderd en heeft een wit geschilderd bovenlicht (opgedeeld in 4 vlakken) met gemetste latei. Het beslag van de deur is nog origineel. De deur heeft een hardstenen dorpel.

Afbeelding 19: het dak van de aanbouw

Het **schilddak** van de aanbouw loodrecht op de achtergevel is bedekt met rood-oranje rechtsdekkende stormpannen. De nokpannen zijn aangesmeerd met cementmortel. Aan de oostzijde staat een schouw.

Het **dakvlak** van de aanbouw evenwijdig aan de achtergevel is bedekt met een mix van rode en zwarte oude Vlaamse pannen. De tussensas is voorzien van een plat dak met een lichtkoepel.

De gevel wordt bekroond door een **kroonlijst** met geprofileerde bovenrand met bakgoot. Net onder de houten kroonlijst heeft de woning een geprofileerde metsellagen en muizentand. De goot is voorzien van een zinken regenafvoer die uitloopt in de goot van de aanbouw evenwijdig aan de achtergevel.

Appreciatie

Dit type van aanbouw mag als typisch voor het begijnhof van Turnhout beschouwd worden: een smal en laag balkvormig gebouwtje haaks op de achtergevel met een schild/zadeldak. Men kan stellen dat deze aanbouw in deze context perfect past en dat het niet aangewezen zal zijn om dit volume te vervangen door een ander type aanbouw. Bovendien is de huidige functionele invulling met keuken niet onlogisch in dit globaal plan.

De gevelordonnantie dient behouden te blijven. Voor alle aanpassingswerken aan het parament dient het gebruik van cementmortel vermeden te worden. Belangrijk zijn ook de vensters met de roedenverdeling, de getrokken beglazing, de beglaasde deur met de bovenlichten, de deurkruk, de gemetste muizentand en de houten kroonlijst.

Het verschil in gebruik van pannen mag behouden blijven ook al zijn de Vlaamse pannen meer gebruikelijk op het begijnhof. Het materiaalverschil gaat samen met een andere bouwfase.

BESPREKING “LOKAAL per LOKAAL”

Vertrek -1.1 (Kelder)

De kelder is toegankelijk via de keldertrap in de gang van de inkom.

Vloer

De keldertrap is een originele gemetste steektrap in zwarte gesmoorde baksteen. De vloer bestaat uit rood gebakken aarde tegels (17x17 cm) ('Boomse plavuizen') met een zeer dunne kalkvoeg. De vloertegels zijn in halfsteensverband gelegd.

Afbeelding 20: vloer uit gebakken aarde tegels

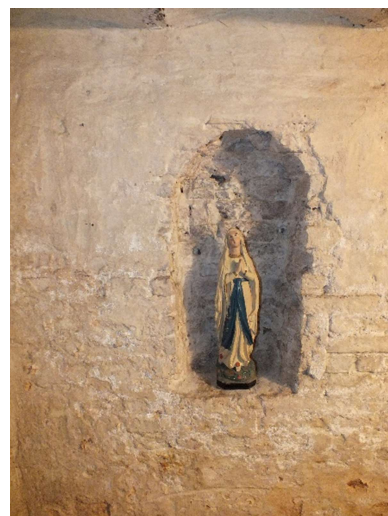

Afbeelding 21: de keldertrap

Wanden

Afbeelding 22: kelderwanden

Afbeelding 23: de gemetste schabben

Afbeelding 2: het kelderraam

De muren bestaan uit gekalkte baksteen. De kalklaag is op verschillende plekken losgekomen. In de achtergevel bevindt zich een langwerpig kelderraam dat uitgeeft boven het maaiveld, en voorzien werd van houten kader met een ruitvormig ventilatierooster. Aan de ingang is een uitsparing voorzien in de muur voor een kaarsen-nis.

Tegen de zijde t.o.v. geuur nr.36 werden schabben gemetst ondersteund door gemetste en gekalkte muurtjes en een houten moerbalk. De schabben lopen ook door aan de achtergevel. In de muur parallel aan de voorgevel vinden we een ventilatieopening van de holle ruimte onder de verhoogde vloer van lokaal 0.2.

Afbeelding 25: Achtergevel & ventilatieopening van de holle ruimte onder de verhoogde vloer van lokaal 0.2

Plafonds

Het plafond beneden aan de trap bestaat uit bepleisterde troggewelven en stalen overspanningen, net zoals het plafond in de opening achter de trap.

Afbeelding 26: het plafond aan de trap met troggewelven.

Het plafond in de kelder bestaat uit bepleistering op houten latwerk. Aan het keldervenster zijn de houten latjes zichtbaar onder de wegvallende pleisterlaag.

Afbeelding 27: het plafond in de kelder

Appreciatie

Deze onderdelen van de kelder dienen met zekerheid behouden te blijven: bakstenen muurtjes van de schabben, gewelven, gemetste trap, troggewelven, het bepleisterd plafond en houten moerbalk. De vloer is een zeer belangrijk element en moet men behouden. Deze dient wel gereinigd te worden en cementsluiers moeten verwijderd worden. Het schrijnwerk van het raam mag men wit schilderen. Herstelling van de wandbepleistering is aangewezen, zeker op de muur van de achtergevel. Leidingen in opbouw kunnen iets discreter worden aangebracht.

BENEDENVERDIEPING

Vertrek 0.1 (gang - traphal)

Afbeelding 3: zicht in de gang

Afbeelding 4: zicht op de trap

Vloer

Dambordpatroon van witte en zwarte cementtegels, afmeting 20x20cm. Deze tegels kwamen in opgang vanaf de tweede helft van de 19de eeuw. Deze tegels waren goedkoper maar minder slijtvast dan de keramische tegels. Ze komen veelvuldig voor in de begijnhofwoningen ter vervanging van keramische tegels of dure natuursteen.

Wanden

De wanden zijn vlak bepleisterd en zijn onderaan afgewerkt met houten zwart beschilderde plinten.

Plafond

Het plafond is vlak bepleisterd en wit geschilderd, zonder kroonlijsten of enig decoratief stucwerk.

Schrijnwerk

De voordeur is wit geschilderd en bevat nog authentieke sobere deurgengsels, duimen en slot. De afkasting van de brievenbus is ook oud. Naast het bovenlicht hangt nog de trekbel. De trekbellen werden opgehangen aan een spiraalveer op as en met een draad gespannen naar een tuimelaar. De bel bevindt zich in de gang en is verbonden met een trekker aan de voorgevel.

De beglaasde kelderdeur is wit geschilderd en bestaat lijnvormig geribd profielglas (mogelijk nog de authentieke beglazing), onderverdeeld in vier vlakken door glasroedes met in het midden een versierd medaillon of luchtrooster. De deur en het bijhorende beslag is authentiek.

Trap

Achteraan is er een houten trap naar de eerste verdieping, bestaande uit twee rechte trapsteken. De traptreden en trapboom zijn wit geschilderd. De linker trapboom en trapleuning met spijlen zijn bruin gebeitst. Onder de eerste trapsteek vertrekt de trap naar de kelder.

Afbeelding 5: de kelderdeur

Appreciatie

Bijna alles moet hier behouden blijven: de trap, de tegelvloer, de buitendeur met beslag, de kelderdeur en de trekbel. Bijzondere aandacht gaat naar het **binnenschrijnwerk** van de kelderdeur, waarvan de glasroeden en medaillon, ook dit moet men behouden. De geribde ruiten zijn ook een belangrijke te behouden erfgoedelement. De negentiende-eeuwse **voordeur** met insteekslot, deurhengsels en duimen dient behouden te blijven. De resten van de bel eveneens integraal behouden. Wat betreft de **trap**: hier is na te gaan of onder de witte verflagen eventueel bruine beitslagen terug te vinden zijn zoals bij de naastliggende woningen. Op sommige plaatsen waar de verflaag is beschadigd, is een donker bruine tint zichtbaar. De **wanden** moeten bij voorkeur volledig bepleisterd blijven zijn en in een lichte kleur geschilderd blijven.

Algemene opmerking wat betreft de **originele tegelvloeren**: indien men de vloeropbouw wenst aan te passen (plaatsen van vochtscherm, thermische isolatie) moeten deze tegels voorzichtig uitgenomen worden voor herbruik. Maar dit wordt sterk afgeraden omdat het bijzonder moeilijk is om deze tegels terug op dezelfde wijze (d.w;z. met nul-voegen) te leggen. Er wordt op gewezen dat dergelijke tegels vaak voorkomen in andere woningen voorkomen en dat het zwart-wit/okergeel dambord patroon typisch is voor de 19de-eeuwse woningen op het begijnhof.

Vertrek 0.2 (samenvoeging voorste kamer en achterste kamer)

Vloer

De oorspronkelijke houten plankenvloer is bedekt met een recente vinyl vloerbekleding.

Wanden

De wanden zijn vlak bepleisterd. Tegen de muur t.o.v. gebuur nr.36 zien we een eenvoudige schouw met een mantel in rouge royal. In de linkerhoek van de voorgevel staat de gasmeter in een afkasting.

Er zijn twee **deuren** in deze kamer t.o.v. de gang, beide authentieke paneeldeuren. De deurdorpels zijn uit hout. De monumentale dubbele deur die de kamers vroeger van elkaar scheidde is verdwenen. Er zijn twee witgeschilderd houten ramen (met tablet en zijdelingse omlijstingslatten), enkel aan het venster aan de voorgevel bleef het raambeslag met spanjolet bewaard.

Afbeelding 30: deuren vanuit de gang

Afbeelding 31: de haard met mantel uit rouge royal

Plafond

Het plafond is bepleisterd en verlaagd. Mogelijk is de originele plafonduafwerking, vermoedelijk pleisterwerk op latwerk, hierboven bewaard.

Appreciatie

De **omvang van de kamer** is gewijzigd, kamer 0.2 was oorspronkelijk ingedeeld als twee kamers, de scheiding bevond zich met ter hoogte van de inspringing. In beide kamers stonden wellicht een haard. De haard aan de straatkant is behouden. De doorgang tussen beide lokalen is uitgebrouken en bevatte oorspronkelijk een dubbele deur zoals bij de naastliggende woningen. Het is begrijpelijk dat men van twee kleien lokalen probeerde één grote "living" te maken maar dit had dan wél moeten gebeuren met een groter behoud van de dragende muur. Het vergroten van de opening is nog steeds beter dan het volledig uitbreken van de muur. Het is sterk aan te bevelen om die ruimtelijke tweeledigheid te herstellen. Bij restauratie moet men verder onderzoek doen naar de oorspronkelijke afwerking van de witgeschilderde deuren t.o.v. de hal. De ramen in de voorgevel moeten behouden blijven, net zoals de originele scharnieren, duimen en het espagnolet.

De recente vloerbekleding moet verwijderd worden zodat de originele houten planken terug zichtbaar worden. Verder moeten alle elementen in deze kamer behouden blijven. De schouwmantel in rouge royal dient bewaard te blijven. De eenvoudige **schouwhaard** heeft op zich eigenlijk geen bijzondere bouwhistorische waarde. Maar zelfs indien men de haarden niet meer zou nodig hebben omwille van een vervangende centrale verwarming, mag er in geen geval geraakt worden aan de typologische

opbouw indien men hun aankleding zou willen aanpassen. De schouwmantel en de haardomkadering moeten wél degelijk bewaard blijven als bouwspoor van de verwarming “per kamer” en als architecturaal centrum van het lokaal.

Verlaagde plafonds zijn hier niet op hun plaats : de voorkeur gaat uit naar het herstel van de bestaande bepleistering eerder dan het weg te steken .

De omkasting van de gasleiding tegen de gangmuur is erg opvallend en storend. Men zou de gasleiding even goed kunnen installeren in de kruipruimte en de kelder .

AANBOUW

Vertrek 0.3 (keuken)

Vloer

In de keuken liggen recente terrazzotegels. Het keukenblok is op een sokkel geplaatst dat afgeboord is met zwarte geglazuurde tegels. Ook de ruimte is verder afgeboord met een plint uit zwarte geglazuurde tegels. De dorpel naar de traphal bestaat uit blauwe hardsteen.

Wanden

De wanden zijn bepleisterd en wit geschilderd. Er zijn twee wit geschilderde ramen met kleinhoutverdeling, het raambeslag werd alreeds vervangen. De aanliggende wanden aan het keukenblok zijn betegeld met kleine witte tegels met een blauw patroon. Tegen de scheidingsmuur met gebuur nr.38 bevindt zich een sobere schouwboezem met een gemetste schouwmantel en houten schouwbalk. Deze schouwmantel is niet meer origineel.

Schrijnwerk

In de keuken zijn er twee witgeschilderde deuren: een paneeldeur naar de sas en beglaasde toegangsdeur naar de traphal. De beglaasde paneeldeur is identiek aan deze van de kelderdeur en bestaat uit lijnvormig geprofileerd profielglas, onderverdeeld in vier vlakken door glasroedes. Het versierd medaillon of luchtrooster is aan deze deur niet behouden. Het deurbeslag is wel behouden. De kruk van de houten paneeldeur is niet oorspronkelijk.

Afbeelding 32: zicht in de keuken

Plafond

In de keuken is een vals plafond geplaatst. Het plafond is ingevuld met plaatmateriaal. Het geheel is witgeschilderd.

Appreciatie

- *Vloer*: de vloer is niet origineel. De vloertegels mogen aangepast worden indien men het vloerveld beter zou wensen te isoleren.
- *Plafond*: het verlaagd vals plafond heeft geen waarde en zou best vervangen worden door een bepleisterd plafond.
- *Schrijnwerk*: de originele paneel en beglaasde deuren en de ramen moeten bewaard blijven
- *Schouw*: de gemetste schouwmantel is storende aanpassingen en zouden best gecorrigeerd worden. Maar zelfs indien men de haard niet meer nodig zou hebben omwille van een vervangende centrale verwarming, mag er in geen geval geraakt worden aan de typologische opbouw indien men hun aankleding zou willen aanpassen. De schouw moet wel degelijk bewaard blijven als bouwspoor van de verwarming 'per kamer' en als architecturaal centrum van het lokaal. Het storende parament kan best bepleisterd worden.

Vertrek 0.4 (sas in aanbouw)

Afbeelding 33: doorgangen vanuit de sas

Afbeelding 34: wasplaats

Vloer

De vloer is bekleed met witte en zwarte cementtegels, afmeting 20x20cm. De deurdorpels bestaan uit blauwe hardsteen.

Wanden

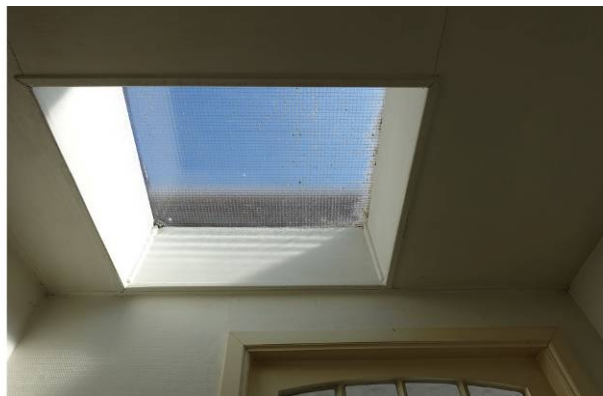
De wanden zijn wit bepleisterd. Tegen de scheidingsmuur met woning nr. 36 zit een ingebouwde kast.

Schrijnwerk

Het sas bereikt men via de doorgang vanuit de keuken. Verder is er een beglaasde, wit geschilderde originele buitendeur. Ze bevat nog authentieke sobere deurhengsels, sloten en duimen. Boven de volle deur is er een wit geschilderd bovenlicht met enkele beglazing. Er zijn twee wit geschilderde paneeldeuren naar de berging en badkamer.

Plafond

Het plafond is bepleisterd en wit beschilderd. In het plafond zit een zolderluik en lichtkoepel.

Afbeelding 35: plafond in sas

Appreciatie

De volgende elementen dienen behouden blijven: dorpels in blauwe hardsteen, de tegelvloer, de buitendeur met getrokken beglazingen, bovenlicht en deurbeslag en overige paneeldeuren. De koepel is recent maar niet beeldverstorend.

Vertrek 0.5 (badkamer)

Vloer

Hedendaagse terrazzo en gekleurde mozaïek vloertegels. De ruimte is afgeboord met een plint uit zwarte geglaazuurde tegels, zoals uit de keuken. De deurdorpel is uit licht beige natuursteen.

Wanden

De wanden zijn bepleisterd en wit geschilderd en onderaan bezet met licht blauwe tegels. De toegangsdeur is een wit geschilderde paneeldeur.

Plafond

Verlaagd plafond uit plaatmateriaal, wit geschilderd.

Afbeelding 36: badkamer 0.5

Appreciatie

De badkamer werd ca. 1960 volledig vernieuwd met een nieuwe vloer, wandbetegeling en plafond. De paneeldeur is ouder en dient men te behouden. De vloertegels zijn niet authentiek en zou men beter vervangen door een zwart-wit gemengde tegelvloer zoals in de sas 0.4. Het verlaagd vals plafond heeft geen waarde en zou best vervangen worden door een bepleisterd plafond. Het verlaagd plafond moet verwijderd worden.

Lokaal 0.6 (tuinberging)

>Restant van zeventiende-eeuwse tuinberging vooraf bouw van nieuw woonhuis in 1871

Vloer

De rode **plavuizen tegelvloer** is koud gelegd en in halfsteensverband. De plavuizenvloer is wellicht nog een restant van de zeventiende-eeuwse tuinberging van de woning vooraf haar afbraak in 1871. De plavuizenvloer bestaat uit deels 17de-eeuwse plavuizen. Onder de vierkantige plavuizen ligt nog oudere **bakstenenvloer**. De plavuizenvloer is afgewerkt aan de rand met een recente verhoogde bakstenen vloer. Deze goedkopere vloerbedekking wordt meestal gekoppeld aan 'minderwaardige' nutsruimtes, zoals tuinhuisen of kelders. In dit geval diende de ruimte als berging.

De **deurdorpel** bestaat aan de zijde van de sas uit vier donkere natuurstenen rechthoekige tegels, wellicht 18de-eeuws of vroeg 19de-eeuws. Aan de binnenzijde bleef de oudere houten dorpel bewaard.

Wanden

De wanden werden wit **gekaleid** en later overschilderd. Op sommige plaatsen bladert de verf af en is de onderliggende kalei zichtbaar. Aan de scheidingsmuren met woningen nr. 36 en 38 zitten houten draagbalken die erop wijzen dat dit over een oud volume gaat.

Tegen de zuidmuur bevindt zich een **muuranker**. De zuidmuur bevat ook bouwsporen van verwijderde muurankers.

Schrijnwerk

In het lokaal is er één wit beschilderde binnendeur naar de sas, een negentiende-eeuwse paneeldeur.

Plafond

Het plafond is gedeeltelijk vlak bepleisterd en deels verlaagd met platen. De dakconstructie wordt verlicht door een klein dakraam met houten kader.

Appreciatie

Bijna alles moet men hier bewaren: de plavuizen, de bakstenenvloer, muuranker, paneeldeuren, kaleilagen en houten draagbalken en deurdorpels.

Bijzondere aandacht gaat uit naar de authentieke **plavuizen en onderliggende bakstenen vloer**, deze zijn zeer waardevol en dienen te allen tijde behouden en gerestaureerd te worden. Bij ambachtelijke tegels is er vaak sprake van ingesloten luchtbellens of van een gelaagdheid door een onvolledige menging van de klei en de lagere baktemperatuur. Daarom zijn deze tegels zeer gevoelig aan slijtage in de vorm van breuken en putten in de scherf. Het restaureren van deze tegels komt in wezen neer op het vervangen van de plavuizen. Enkel hedendaagse substituten zijn in dit verband mogelijk om te gebruiken, waarbij er wél steeds rekening dient gehouden te worden met een mogelijk zichtbaar verschil tussen originele en recente plavuizen. Maar zelfs dan moet men altijd opteren voor het maximaal hergebruiken van bestaand materiaal.

Het verlaagd **plafond** met platen moet verwijderd worden, mogelijks is de oudere plafondufwerking hierboven bewaard. De kaleilagen en houten draagbalken dienen behouden en hersteld te worden. De muurankers moet men behouden en ontroesten.

Deze ruimte is wellicht een restant van de zeventiende-eeuwse tuinberging. Mogelijks werd de tuinberging van woning nr. 37 deels bewaard en geïntegreerd in het nieuwe ontwerp in 1871.

EERSTE VERDIEPING

Lokaal 1.1 Trappenhal

Deze kamer geeft toegang tot drie kamers. De ruimte wordt in 2 delen opgedeeld door een gemetste en bepleisterde (deels afgebroken) tussenportiek.

Vloer

Vloerbekleding uit vinyl op vermoedelijk de originele planken parketvloer en zwart geschilderde houten plinten.

Wanden

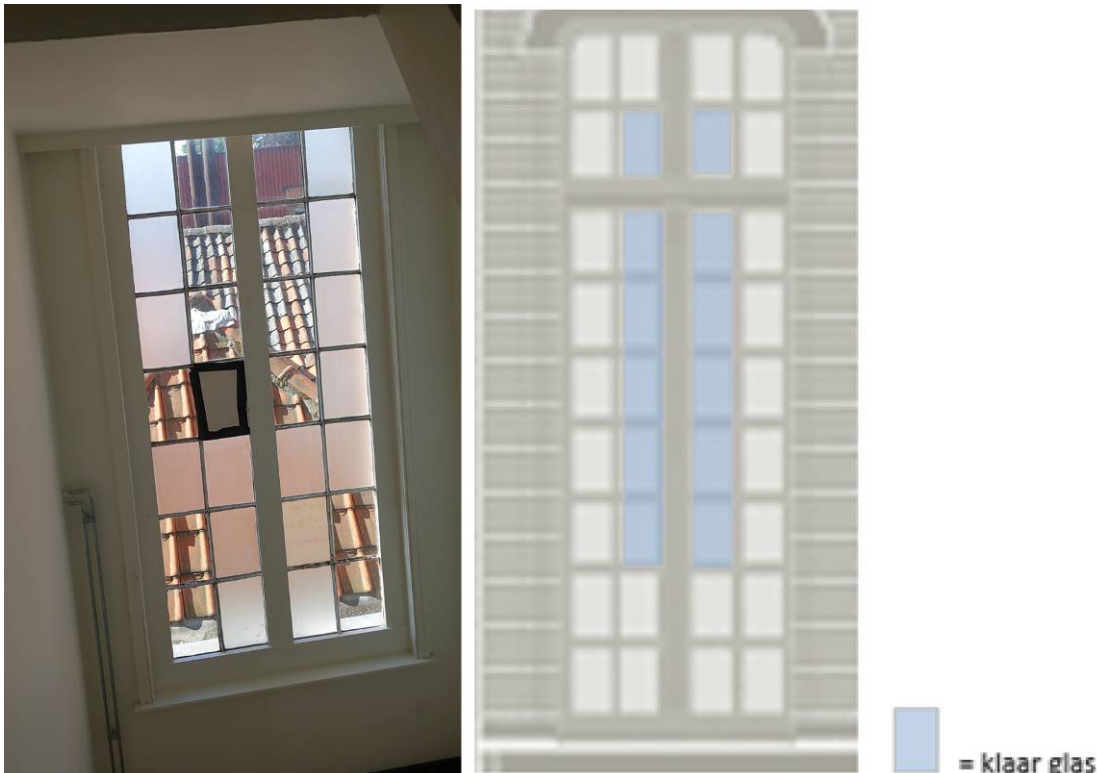
De wanden zijn bepleisterd en licht geel beschilderd.

Plafond

Vlakke bepleistering, vermoedelijk op houten latwerk, zonder kroonlijsten of enig decoratief stucwerk. Onderzijden van de trapsteken en bordessen zijn eveneens vlak bepleisterd.

Schrijnwerk

Op het tussenbordes bevindt zich een groot witgeschilderd houten raam (met tablet, gordijnenkast en zijdelingse omlijstingslatten) opgedeeld in 14 vlakken per vensterhelft. Het raam is vast en kan niet geopend worden. Een aantal van de ruitjes is uitgevoerd in helder floatglas terwijl het overgrote deel vervangen opaal glas bevat. Allicht is dit laatste de oorspronkelijke invulling omdat men het uitzicht op het pannendak storend vond. Dit zou ook verder onderzocht moeten worden bij de andere woningen (ook bij 2 andere aanpalende woningen is nog dergelijk glas aanwezig (zie woning nr. 38). Uit vergelijking met die nog resterende exemplaren kan men opmaken dat er wel degelijk sprake was van een gewilde geometrische combinatie van helder en opaal glas.

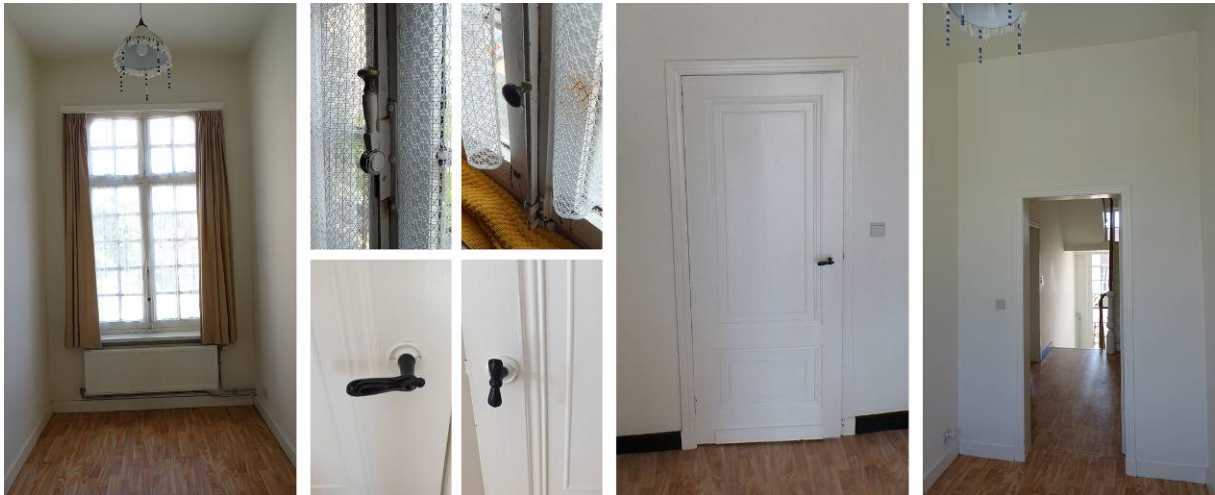
Trap

Idem aan 0.01 trappenhal. De trap is uitgevoerd in hout. Wat betreft de trap naar de eerste verdieping: hier zijn de traptreden en trapbomen langs de muurzijde wit geschilderd.

Appreciatie

- *Vloer*: De vloerbekleding zou best verwijderd worden zodat de originele houten planken terug zichtbaar worden.
- *Schrijnwerk*: het originele raam op het tussenbordes moet bewaard blijven. De raamvlakken die ingevuld zijn met floatglas zouden best terug vervangen worden door gelijkaardig mat glas volgens bovenstaand patroon.
- *Trap*: de trap moet in zijn geheel behouden blijven. Bij restauratie zou men wel best nazien of onder de witte verflagen op de trap nog andere verf- of beitslagen aanwezig zijn.

Lokaal 1.2 (kleine kamer vooraan)

Vloer

Vloerbekleding uit vinyl op de originele planken parketvloer en zwart geschilderde houten plinten.

Wanden

De wanden zijn wit bepleisterd.

Schrijnwerk

De paneeldeur is wit geschilderd en bestaat uit twee panelen, het beslag is origineel. Er is één venster aanwezig in de ruimte. Het gaat over een witgeschilderd houten raam (met tablet, gordijnenkast en zijdelingse omljstingslatten). Het betreft een 19de-eeuws raam dat werd ingevuld met ijzeren glasroeden. De spanjolet, scharnieren en duimen zijn nog origineel.

Plafond

Vlakke bepleistering, vermoedelijk op houten latwerk.

Appreciatie

Te verwijderen elementen zijn: de vloerbekleding uit vinyl, raamgordijnen en rail. Wat betreft de witte beschikking van de deur zou men bij een restauratie moeten naziën of deze verflagen origineel zijn of onder deze verflagen andere beitslagen terug te vinden zijn. Te behouden elementen zijn: het venster met beslag, de plankenvloer, de deur met beslag, het bepleisterd plafond.

Lokaal 1.3 (grote kamer vooraan)

Vloer

Vloerbekleding uit vinyl, wellicht liggen de originele planken parketvloer hieronder nog. De houten plinten zijn wit geschilderd.

Wanden

De wanden zijn wit bepleisterd. In het midden van de ruimte tegen de scheidingswand van nr. 36 staat een eenvoudige schouw afgewerkt met een zwart natuurstenen tablet (wit geaderd) en schouwmantel in zwarte natuursteen met witte natuurstenen ornamenten.

Schrijnwerk

Er is één wit geschilderd raam met spanjolet en originele scharnieren, het betreft een 19de-eeuws raam dat nog werd ingevuld met ijzeren glasroeden. Er zijn twee paneeldeuren; één vanuit de traphal en één t.o.v. lokaal 1.4. Beide deuren zijn wit geschilderd langs de beide zijde van het lokaal. De paneel deur bestaat uit twee panelen. Het deurbeslag van de toegangsdeur is authentiek, het beslag van de tussendeur ontbreekt.

Plafond

Vlakke bepleistering, vermoedelijk op houten latwerk, zonder kroonlijsten of enig decoratief stucwerk.

Appreciatie

- *Te verwijderen elementen zijn:* de vloerbekleding uit vinyl, raamgordijnen en rail. De doorgang naar lokaal 1.4 kan men beter opnieuw dichten, het is weinig waarschijnlijk dat deze opening origineel is.
- *Wat betreft de witte beschildering van de deuren:* men zou bij een restauratie moeten naziën of deze verflagen origineel zijn of onder deze verflagen andere beitslagen terug te vinden zijn.
- *Te behouden elementen zijn:* de schouw, het venster met beslag, de plankenvloer en de plinten, de deur(en) met beslag, het bepleisterd plafond.

Lokaal 1.4 (grote kamer achteraan)

Vloer

Vloerbekleding uit vinyl, wellicht liggen de originele planken parketvloer hieronder nog. De houten plinten zijn wit geschilderd.

Wanden

De wanden zijn wit bepleisterd en behangen. In het midden van de ruimte tegen de scheidingswand van nr. 36 staat een eenvoudige schouw afgewerkt met een zwart natuurstenen tablet (wit geaderd) en schouwmantel in zwarte natuursteen met witte natuurstenen ornamenten.

Schrijnwerk

Er is één wit geschilderd raam, het spanjolet werd alreeds vervangen. Het betreft een 19de-eeuws raam dat nog werd ingevuld met ijzeren glasroeden. Er zijn twee paneeldeuren; één vanuit de traphal en één t.o.v. lokaal 1.3. Beide deuren zijn wit geschilderd langs de beide zijde van het lokaal. De paneel deur bestaat uit twee panelen. Het deurbeslag van de toegangsdeur is authentiek, het beslag van de tussendeur ontbreekt.

Plafond

Vlakke bepleistering, vermoedelijk op houten latwerk, zonder kroonlijsten of enig decoratief stucwerk.

Appreciatie

- *Te verwijderen elementen zijn:* de vloerbekleding uit vinyl, raamgordijnen en rail. De doorgang naar lokaal 1.3 kan men beter opnieuw dichtten, het is weinig waarschijnlijk dat deze opening origineel is.
- *Wat betreft de witte beschildering van de deuren:* men zou bij een restauratie moeten nazien of deze verflagen origineel zijn of onder deze verflagen andere beitslagen terug te vinden zijn.
- *Te behouden elementen zijn:* de schouw, het venster, de plankenvloer en de plinten, de deur(en) met beslag, het bepleisterd plafond.

ZOLDER

Zoldertrap 2.1

Vloer

Het bovenste bordes en de allerlaatste trapsteek van de houten authentieke steektrap zijn nog in hun oorspronkelijke staat gebleven, thans overschilderd met uitzondering van de trapeuning. Het trapbordes heeft een originele houten plankenvloer. Er zijn donker geschilderde houten plinten.

Wanden

De wanden zijn bepleisterd en wit geschilderd.

Schrijnwerk

De zolder is toegankelijk via een beglaasde en wit geschilderde deur met origineel deurbeslag. De bovenkant van het raam komt uit op dit bordes, het venster is witgeschilderd en bestaat uit 4 vlakken per vensterhelft. De houten raamkaders hebben ijzeren glasroeden (kleinhouten) en vlak glas bevestigd met mastiek ('stopverf').

Plafond

Vlak bepleisterd plafond, wellicht op rinkellatjes, ook het schuin dakdeel. Onderzijden van de trapsteken en bordessen zijn eveneens vlak bepleisterd.

Appreciatie

Alles is te behouden: de authentieke bepleisteringen, de vloerplanken op het trapbordes, de zolderdeur, de bouwhistorisch waardevolle trap naar de zolder en het venster op het tussenbordes en de trap zelf.

Wat betreft de witte beschildering van de trap: men zou bij restauratie moeten naziën of er onder deze verflagen nog sporen zijn van de originele beschildering.

Gang 2.2 (zolder)

Vloer

De vloer is bekleed met brede houten planken: het oppervlak is niet afgewerkt. De kleine ruimte bevat geen plint.

Wanden

De scheidingswand met woning nr. 39 en de wand aan de trap hebben nog de originele bepleistering en zijn wit gekalkt. Bovenaan de wanden is de oudere kalklaag zichtbaar die niet meer overschilderd werd. Op een aantal plaatsen werden herstellingswerken aan de bepleistering uitgevoerd met cementering. De overige wanden bestaan uit plaatmateriaal bevestigd op houten balken.

Schrijnwerk

De zolderdeur is wit geschilderd met onderaan een paneel. De bovenste helft van de deur bestaat uit vlak glas onderverdeeld met ijzeren glasroedes, het glas is bevestigd met mastiek ('stopverf'). Het beslag is origineel. De deur naar de meidenkamer is ook origineel en bevat nog authentiek beslag. De deur naar de grote zolderruimte is recent en bevat geen erfgoedwaarde.

Plafond

Het plafond is verlaagd met wit geschilderde platen.

Appreciatie

- *Te behouden elementen zijn:* houten vloerbeplanking, originele bepleistering en schrijnwerk van de twee waardevolle deuren inclusief deurbeslag en beglazingen.
- De opbouw van de wanden uit platenmateriaal, de derde binnendeur en het plafond van het sas hebben geen waarde en kunnen aangepast worden.

“Meidenkamer” 2.3 (zolder)

Vloer

Vloerbekleding uit vezelplaten, hieronder liggen nog de originele plankenvloer.

Wanden

De wanden hebben nog de originele bepleistering, met uitzondering van het schuine dakvlak met zolderraam. De wanden zijn deels wit geschilderd en gedeeltelijk licht blauw geschilderd aan de scheidingsmuur met nr. 38 en traphal. Op sommige plaatsen bevinden er zich scheuren in het pleisterwerk.

Schrijnwerk

De houten toegangsdeur is origineel en bevat nog authentiek beslag. De paneeldeur is wit beschilderd. Het houten raamkader heeft een decoratieve onderverdeling met ijzeren glasroeden waarin vlak glas werd bevestigd, mogelijk oorspronkelijk. De glasroedes en beglazingen werden echter overschilderd.

Plafond

Het plafond is bepleisterd, wellicht op latwerk. In het schuindakvlak zit nog een originele lichtopening. Het schrijnwerk van het dakvlakraam werd vernieuwd en is licht roestig.

Appreciatie

- *Te verwijderen elementen zijn:* de vloerbekleding uit vezelplaten
- *Te behouden elementen zijn:* houten vloerbeplanking, originele bepleistering en schrijnwerk van de waardevolle deur inclusief deurbeslag.
- De ruimte mag niet verder opgedeeld worden.
- De opbouw van de wanden uit platenmateriaal tegen de schuine wand heeft geen waarde en kan aangepast worden. Wordt bij voorkeur opnieuw bepleisterd.
- de natuurlijke verlichting zal beperkt moeten blijven. (Enkel met dakvlakramen en een gezamenlijke aanpak voor de vijf woningen.

Zolderkamer 2.4 (dakgebinte)

Vloer

De vloer is bedekt met isolatiemateriaal, wellicht liggen de originele brede houten planken hieronder nog.

Wanden

De wanden hebben nog de originele bepleistering. Tegen de scheidingswand met nr. 36 staan de twee schouwen die t.p.v. de dakdoorgang tot één schouw samenkomen. Op de schouwen werden herstellingen aan de bepleistering uitgevoerd met cementering. De bakstenen muren van de opstanden aan de voor- en achtergevel zijn nog dun bepleisterd en deels wit gekalkt. Ook de bakstenen scheidingswand met nr. 38 is nog bedekt met originele wit gekalkte verf. Bovenaan de schouwen en de puntgevel met nr. 38 is de kalklaag verdwenen en wordt de baksteen terug zichtbaar.

Kapconstructie

Van de houten kapconstructie zijn de gebinten en de gordingen en het merendeel van de kepers bewaard. Het schuin dakvlak bevat nog wel het latwerk maar de bepleistering is nog maar beperkt aanwezig, deze moet hersteld worden. Nog een groot deel van de originele rinkellatten als drager van

de plafondbepaling zijn nog bewaard en bevatten overduidelijke kalksporen op al de andere kepers die duidelijk maken dat de zolder oorspronkelijk helemaal bepleisterd was. Bij de 19de-eeuwse woningen gebeurde dit wel vaker (zie bv ook woningen nr 38, 62). De muurplaten werden reeds vervangen. In de achtergevel zijn er sporen die duiden dat hier vroeger een dakvlak heeft gezeten.

Appreciatie

Belangrijk is dat de muurbepaling, de gemetste schouwen, oude vloerplanken in samenhang met de houten vloerkepers, het spant, de keuze voor plafondbepaling op houten latwerk bewaard blijven.

De zolderkamer is in haar geheel te behouden, mits de nodige herstellingen aan de bepleistering.

Het eventueel aanpassen van de zolder tot bewoonbare ruimte hangt af van diverse randvoorwaarden:

- de ruimte mag niet verder verkaveld / opgedeeld worden
- de natuurlijke verlichting zal beperkt moeten blijven. (Enkel met dakvlakramen en een gezamenlijke aanpak voor de vijf woningen .
- De authentieke spantstructuur moet zichtbaar blijven, dit wil concreet zeggen dat ze niet omkast of bepleisterd mag worden
- bij herstellings- of aanpassingswerken aan de vloer moeten de bestaande planken en vloerkepers maximaal behouden blijven en in elk geval maximaal herbruikt en in hun originele status herplaatst worden.
- de zoldertrap moet bewaard blijven
- Indien men de zolder zou wensen in te richten is het wenselijk om opnieuw een bepleistering op latwerk te gebruiken voor de afwerking van de dakvlakken.

ALGEMEEN APPRECIATIE INTERIEUR

De planopbouw van de woning is nog in zijn originele staat. Dit is bij andere 19de-eeuwse woningen op het begijnhof niet altijd het geval en dus is het belangrijk om deze typische planindeling maximaal te respecteren. Dit geldt ook voor de aanbouwen, met extra aandacht naar het oudste volume met plavuizenvloer. Omdat deze woning in een groter groepsgeheel past waarbij al de andere aanbouwen ook nog aanwezig zijn, is het belangrijk om dit collectief geheel te behouden en dus moet men er rekening met houden dat de volumes van de aanbouwen niet zullen mogen aangepast worden als ze een afwijkend patroon tot gevolg hebben t.o.v. de andere identieke woningen uit deze rij.

In de ganse woning moeten de houten draagvloeren, d.w.z. authentieke kepers en vloerplanken maximaal gerespecteerd worden.

De meeste schouwhaarden werden recent aangepast en hebben op zich geen bijzondere bouwhistorische waarde. Maar zelfs indien men de haarden niet meer zou nodig hebben omwille van een vervangende centrale verwarming, mag er in geen geval geraakt worden aan de typologische opbouw indien men hun aankleding zou willen aanpassen. De schouwmantel en een haardomkadering moeten wél degelijk bewaard blijven als bouwspoor van de verwarming 'per kamer' en als architecturaal centrum van het lokaal.

Diverse veel terugkomende en eerder onopvallende interieuronderdelen lijken op het eerste onbelangrijk maar moeten toch zeker behouden worden omdat ze wel degelijk een bepaalde bouwhistorische waarde (tenzij anders bepaald in de hierna volgende gedetailleerde bespreking).

- Houten binnendeuren incl. beslag, beglazingen, ijzeren glasroedes en omlijsting. Bij voorkeur moet de oorspronkelijke beschildering hersteld of herschilderd worden.
- Muurbepoistering: ook al werd dit niet kamer per kamer geanalyseerd: men mag er vanuit gaan dat een groot deel van de wandbepoistering nog (deels) oorspronkelijk is. Men moet deze trachten te behouden en te sparen bij het aanpassen van de technische installaties door eerder te kiezen voor een plaatsing in opbouw i.p.v. het inslijpen van leidingen en buizen zoals we vandaag gewoon zijn.
- de decoratieve vensterkrukken en het schrijnwerk van de venster en beglazingen (zie aan traphal)
- de vlakke plafond- en balkbepoistering
- de houten trap